

GLÓWNY INSPEKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

**Ocena wykonania zadań Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków
Komunalnych przez aglomeracje priorytetowe ≥ 2000 RLM, dla wypełnienia
wymogów przez aglomeracje ≥ 2000 RLM, na dzień 31.12.2016 r. tj. po roku od
upływu terminów określonych w Traktacie Akcesyjnym.**

GLÓWNY INSPEKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA

dr inż. Marek Haliniak

Zatwierdzam:

Warszawa, maj 2018 r.

Opracowano w Departamencie Inspekcji
Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska
pod kierunkiem:
Bogusławy Rutkowskiej – Dyrektora Departamentu Inspekcji

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE.....	4
WSTĘP	4
Zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej wynikające z Traktatu Akcesyjnego.....	4
Zakres zadań określony w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych zgodnie z IV aktualizacją.....	5
Podstawa przeprowadzenia oceny stopnia realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych przez Inspekcję Ochrony Środowiska.....	6
I. CEL I ZAKRES PRZEDMIOTOWY OCENY	7
Szczegółowy zakres oceny	7
Kryteria oceny.....	7
II. OMÓWIENIE WYNIKÓW PRZEPROWADZONEGO CYKLU KONTROLNEGO.....	8
Ładunek zanieczyszczeń wyrażony w RLM doprowadzany na oczyszczalnię.....	8
Sprawność oczyszczalni.....	9
Stopień redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu powstającego w aglomeracjach objętych IV AKPOŚK 2015 na dzień 31.12.2016 r.....	10
Poprawność wydawania pozwoleń wodnoprawnych w sytuacji, gdy więcej niż jedna oczyszczalnia ścieków obsługuje aglomerację.....	11
III. WNIOSKI.....	12
IV. SPOSÓB WYKORZYSTANIA MATERIAŁÓW	12
V.WYKORZYSTANE MATERIAŁY.....	12

STRESZCZENIE

W raporcie dokonano oceny stanu realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, dalej zwanego jako „KPOŚK”, na dzień 31 grudnia 2016 r. dla aglomeracji o wielkości RLM¹ ≥ 2000 .

Jest to szóste opracowanie dotyczące stanu realizacji KPOŚK wykonane w Głównym Inspektoracie Ochrony Środowiska. Na podstawie analizy danych przekazanych przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska, ustalono, że:

- 1) na koniec 2016 r. 88% RLM powstającego w aglomeracjach priorytetowych zostało doprowadzone na oczyszczalnie ścieków. W siedmiu województwach (Dolnośląskie, Lubuskie, Mazowieckie, Opolskie, Podkarpackie, Śląskie i Świętokrzyskie) wartość ta jest niższa od średniej krajowej (88%),
- 2) w trzech województwach wystąpiły pojedyncze przypadki, gdzie poziom redukcji BZT₅ był mniejszy niż minimalne wymagane przepisami UE 70%,
- 3) w skali Kraju usunięty ładunek Azotu ogólnego i Fosforu ogólnego wynosi odpowiednio 569915 Mg/rok i 194745 Mg/rok. Stopień redukcji obydwu tych zanieczyszczeń nie był niższy niż 80%,
- 4) ustalono, że organy udzielające pozwoleń wodnoprawnych dla aglomeracji obsługiwanych przez więcej niż jedną oczyszczalnię w znacznym stopniu robiły to w sposób niezgodny z przepisami prawa.

WSTĘP

Zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej wynikające z Traktatu Akcesyjnego.

Wypełniając zobowiązania przyjęte w Traktacie Akcesyjnym Rząd Rzeczypospolitej Polskiej zobowiązał się, w horyzoncie czasowym do 2015 r., wyposażyć aglomeracje w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków. Na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 16 grudnia 2003 r. został przyjęty KPOŚK. Zadaniem programu jest wdrożenie wymagań Dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. UE L135 z 30.05.1991, str. 40, z późn. zm.; Dz.Urz. WE, Polskie wydanie specjalne, roz. 15, t. 002, str. 26), dalej zwanej jako

---

¹ RLM - równoważna liczba mieszkańców - należy przez to rozumieć ładunek substancji organicznych biologicznie rozkładalnych wyrażonych jako wskaźnik pięciodobowego biochemicznego zapotrzebowania tlenu (BZT₅) w ilości 60 g tlenu na dobę;

Dyrektywa Rady 91/271/EWG, zmienionej przez Dyrektywę Komisji 98/15/WE z dnia 27.2.1998 r. zmieniającej dyrektywę Rady 91/271/EWG w odniesieniu do niektórych wymogów ustanowionych w jej załączniku I (Tekst mający znaczenie dla EOG), (Dz. U. L 67 z 7.03.1998, str. 29), która została implementowana art. 43 i art. 208 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r. poz. 145, z późn. zm.) do prawa Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejszym cyklem kontrolnym objęto aktualizację KPOŚK, która została dokonana w 2015 r. t.j. IV Aktualizację Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (dalej IV AKPOŚK) – dokument zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 21.04.2016 r. Dane w tym zakresie dostępne są na stronie internetowej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w zakładce KPOŚK (<http://www.kzgw.gov.pl/index.php/pl/materialy-informacyjne/programy/krajowy-program-oczyszczania-sciekow-komunalnych>). Kontrolą w omawianym cyklu kontrolnym objęto 1502 aglomeracje ujęte w załączniku nr 2 IV AKPOŚK.

Zakres zadań określony w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych zgodnie z IV aktualizacją.

Zgodnie z założeniami i metodyką opracowania IV AKPOŚK w dokumencie tym zostały uwzględnione informacje dotyczące 1502 aglomeracji o łącznym RLM – 39155509, w tym 39 aglomeracji powyżej 150 000 RLM, stanowiących 41,3 % całości RLM.

Zgodnie z ustaleniami i przyjętą metodyką opracowania IV AKPOŚK, aglomeracje zostały podzielone na IV priorytety wg poniższych kryteriów:

Priorytet I

Aglomeracje priorytetowe dla wypełnienia zobowiązań akcesyjnych. Są to aglomeracje powyżej 100000 RLM, które spełniają co najmniej 2 warunki zgodności z dyrektywą, a w wyniku weryfikacji wielkości RLM i po zrealizowaniu planowanych inwestycji, uzyskują pełną zgodność z dyrektywą 91/271/EWG.

Priorytet II

Aglomeracje, które w wyniku zmian prawnych musiały przeprowadzić dodatkowe inwestycje gwarantujące im spełnienie warunków dyrektywy 91/271/EWG w zakresie oczyszczania ścieków (art. 5 ust. 2 dyrektywy) do dnia 31 grudnia 2015 r.

Priorytet III

Aglomeracje, które do dnia 31 grudnia 2015 r. planowały spełnić warunki dyrektywy 91/271/EWG dotyczące jakości i wydajności oczyszczalni oraz zagwarantować wyposażenie w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie:

- 1) 95% – aglomeracje o RLM < 100 000,
- 2) 98% – aglomeracje o RLM $\geq$ 100 000.

Priorytet IV

Aglomeracje, które przez realizację planowanych działań inwestycyjnych – po dniu 31 grudnia 2015 r., spełnią warunki dyrektywy 91/271/EWG dotyczące jakości i wydajności oczyszczalni oraz zagwarantują wyposażenie w sieć kanalizacyjną co najmniej na poziomie:

- 1) 95% – aglomeracje o RLM < 100 000,
- 2) 98% – aglomeracje o RLM $\geq$ 100 000.

Aglomeracje poza priorytetem (PP)

Aglomeracje, które nie spełniają warunków dyrektywy 91/271/EWG, ale planują podejmowanie działań inwestycyjnych zbliżających je do wypełnienia wymogów dyrektywy, po dniu 31 grudnia 2015 roku.

Podstawa przeprowadzenia oceny stopnia realizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych przez Inspekcję Ochrony Środowiska.

Zadanie dotyczące określania stanu realizacji KPOŚK przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska wynika z zatwierdzonych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska „Ogólnych kierunków działania Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2016 – 2020” oraz wytycznych do planowania działalności organów Inspekcji Ochrony Środowiska w 2016 r i w oparciu o wytyczne dla przeprowadzenia ogólnokrajowego cyklu kontrolnego pt. „Ocena wykonania zadań KPOŚK przez aglomeracje $\geq$ 2000 RLM, na dzień 31.12.2016 r.

I. CEL I ZAKRES PRZEDMIOTOWY OCENY.

W KPOŚK określono zadania rzeczowe wraz z terminem i efektami ich realizacji. Miało to zapewnić realizację celów pośrednich określonych w Traktacie Akcesyjnym dla realizacji Dyrektywy Rady 91/271/EWG.

Szczegółowy zakres oceny.

Celem obecnego cyklu kontrolnego jest:

- 1) Sprawdzenie, jaka wielkość powstającego w aglomeracjach objętych IV AKPOŚK 2015, ładunku zanieczyszczeń doprowadzana jest do oczyszczalni ścieków.
- 2) Sprawdzenie, czy sprawność oczyszczalni ścieków obsługujących aglomeracje w usuwaniu ładunku zanieczyszczeń zapewnia spełnienie wymogów dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych.
- 3) Sprawdzenie stopnia redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu powstającego w aglomeracjach objętych IV AKPOŚK 2015 r. na dzień 31.12.2016 r.
- 4) Sprawdzenie poprawności pozwoleń wodnoprawnych w sytuacji, gdy więcej niż jedna oczyszczalnia ścieków obsługuje aglomerację.

Kryteria oceny.

Ze względu na duże faktyczne zmiany wprowadzone do IV AKPOŚK, w zakresie ustalania aglomeracji, granic aglomeracji i ich wielkości (zatwierdzona została w 2017 r. przez Radę Ministrów V aktualizacja KPOŚK), ocena dotycząca ładunku zanieczyszczeń wyrażonego w RLM powstającego w aglomeracjach i skierowanego na oczyszczalnię dokonana została w skali kraju i poszczególnych województw.

Oceny spełnienia, przez oczyszczalnie ścieków obsługujących aglomeracje, wymogów Dyrektywy Rady 91/271/EWG dokonano w skali województw, na podstawie danych uzyskanych w trakcie cyklu kontrolnego od podmiotów zarządzających oczyszczalniami, w tym wyników badań wykonywanych przez akredytowane jednostki badawcze, do których prowadzenia podmioty są zobowiązane przepisami prawa.

II.

III. OMÓWIENIE WYNIKÓW PRZEPROWADZONEGO CYKLU KONTROLNEGO.

Ładunek zanieczyszczeń wyrażony w RLM doprowadzany na oczyszczalnię.

Zgodnie z ustaleniami przeprowadzonego cyklu kontrolnego na oczyszczalnię znajdujące się w aglomeracjach objętych cyklem kontrolnym doprowadzono w 2016 r. ładunek zanieczyszczeń wyrażony RLM wynoszący 34549141. Zgodnie z IVAKPOŚK do końca 2016 r. na oczyszczalnię te powinien być skierowany ładunek zanieczyszczeń wyrażony RLM wynoszący 39155509. Do końca 2016 r. osiągnięto **88%** wymaganej wielkości.

Poniżej, w Tabeli nr 1 przedstawiono osiągnięty stopień doprowadzenia ładunku zanieczyszczeń wyrażonego w RLM do oczyszczalni ścieków, w skali województw.

Tabela nr 1. Stopień doprowadzenia ładunku zanieczyszczeń wyrażonego w RLM do oczyszczalni ścieków osiągnięty w skali województw.

Województwo	RLM aglomeracji zgodnie z aktem prawa miejscowego	RLM według ładunku BZT ₅ który dopłynął na oczyszczalnię w aglomeracji w 2016 r.	% RLM kierowany do oczyszczalni
1	2	3	4
Dolnośląskie	3171193	2739096	86
Kujawsko-Pomorskie	1749156	2228017	127
Lubelskie	1686777	1645772	98
Lubuskie	938570	725550	77
Łódzkie	2297244	2170820	94
Małopolskie	3350349	3166212	95
Mazowieckie	5562435	4849060	87
Opolskie	989125	733362	74
Podkarpackie	1971890	1368685	69
Podlaskie	1204617	1177540	98
Pomorskie	2636375	2365062	90
Śląskie	4636798	2365062	51
Świętokrzyskie	1011008	792354	78
Warmińsko-Mazurskie	1539347	1608346	104
Wielkopolskie	3990207	4182091	105
Zachodniopomorskie	2420418	2432115	100
Kraj	39155509	34549141	88

Z powyższego zestawienia wynika, że poniżej średniej krajowej (88%) znajduje się siedem województw: Dolnośląskie, Lubuskie, Mazowieckie, Opolskie, Podkarpackie, Śląskie i Świętokrzyskie.

Sprawność oczyszczalni.

W Tabeli nr 2 przedstawiono zestawienie danych odnoszących się co do efektu usuwania ładunku zanieczyszczeń wyrażonego wskaźnikiem BZT₅ (% redukcji), jako wartości średniej, maksymalnej i minimalnej, dla wszystkich oczyszczalni objętych cyklem kontrolnym bez względu na wielkość oczyszczalni. W trzech województwach (Dolnośląskie, Śląskie i Świętokrzyskie) wystąpiły przypadki gdzie poziom redukcji BZT₅ był mniejszy niż minimalne wymagane przepisami UE 70%.

Tabela nr 2. Zestawienie danych co do efektu usuwania ładunku zanieczyszczeń wyrażonego wskaźnikiem BZT₅ (% redukcji).

Województwo	Wartość w skali województwa	% redukcji BZT ₅
1	2	3
Dolnośląskie	średnia	96,38
	maksymalna	99,55
	minimalna	44,91
Kujawsko-Pomorskie	średnia	97,47
	maksymalna	99,43
	minimalna	80,22
Lubelskie	średnia	97,34
	maksymalna	99,82
	minimalna	70,49
Lubuskie	średnia	97,46
	maksymalna	99,60
	minimalna	89,34
Łódzkie	średnia	97,68
	maksymalna	99,60
	minimalna	88,40
Małopolskie	średnia	96,88
	maksymalna	99,93
	minimalna	74,67
Mazowieckie	średnia	97,78
	maksymalna	99,96
	minimalna	85,26
Opolskie	średnia	96,95
	maksymalna	99,66
	minimalna	83,01
Podkarpackie	średnia	96,73
	maksymalna	99,61
	minimalna	86,08
Podlaskie	średnia	97,89
	maksymalna	99,79
	minimalna	89,25
Pomorskie	średnia	98,39
	maksymalna	99,78

Województwo	Wartość w skali województwa	% redukcji BZT ₅
1	2	3
Śląskie	minimalna	94,38
	średnia	97,26
	maksymalna	99,90
	minimalna	64,56
Świętokrzyskie	średnia	96,64
	maksymalna	99,58
	minimalna	62,30
	średnia	98,03
Warmińsko-mazurskie	maksymalna	99,77
	minimalna	78,07
	średnia	97,62
Wielkopolskie	maksymalna	99,89
	minimalna	75,22
	średnia	98,11
Zachodniopomorskie	maksymalna	99,90
	minimalna	87,91
	średnia	98,11

Stopień redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu powstającego w aglomeracjach objętych IV AKPOŚK 2015 na dzień 31.12.2016 r.

Oceną objęto oczyszczalnie, które miały w pozwoleniach wodnoprawnych normowane dopuszczalne wartości azotu ogólnego i fosforu ogólnego. W tabeli 3 przedstawiono zestawienie usuniętych ładunków azotu ogólnego i fosforu ogólnego oraz osiągnięte wartości redukcji tych zanieczyszczeń 2016 r. w skali województw.

Tabela 3 Zestawienie usuniętych ładunków azotu ogólnego i fosforu ogólnego oraz osiągnięte wartości redukcji tych zanieczyszczeń w 2016 r. w skali województw.

Województwo	Usunięty ładunek azotu ogólnego w Mg/rok	Usunięty ładunek fosforu ogólnego w Mg/rok	% redukcji azotu ogólnego	% redukcji fosforu ogólnego
1	2	3	4	5
Dolnośląskie	10658	1778	82	88
Kujawsko-Pomorskie	5871	894	87	91
Lubelskie	4732	598	86	92
Lubuskie	1984	392	87	93
Łódzkie	6479	946	85	93
Małopolskie	8793	1337	80	87
Mazowieckie	17832	2775	88	93
Opolskie	2565	360	83	90
Podkarpackie	3679	643	82	88

Województwo	Usunięty ładunek azotu ogólnego w Mg/rok	Usunięty ładunek fosforu ogólnego w Mg/rok	% redukcji azotu ogólnego	% redukcji fosforu ogólnego
1	2	3	4	5
Podlaskie	3472	842	85	93
Pomorskie	8930	1315	89	94
Śląskie	15189	2302	87	90
Świętokrzyskie	3021	417	88	84
Warmińsko-Mazurskie	4346	937	87	92
Wielkopolskie	11563	2098	86	93
Zachodniopomorskie	8403	1245	88	92
Kraj	569915	194745	85	91

W skali Kraju usunięty ładunek azotu ogólnego i fosforu ogólnego wynosi odpowiednio 569915 Mg/rok i 194745 Mg/rok. Stopień redukcji obydwu tych zanieczyszczeń nie był niższy średnio niż 80%.

Poprawność pozwoleń wodnoprawnych w sytuacji, gdy więcej niż jedna oczyszczalnia ścieków obsługuje aglomerację.

W przypadku gdy więcej niż jedna oczyszczalnia ścieków obsługuje aglomerację dla każdej z tych oczyszczalni warunki pozwolenia dotyczące jakości odprowadzanych ścieków powinny być ustalane dla wielkości RLM aglomeracji. Powyższe wynika z załącznika nr 3 do *Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2014 r., w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. z 2014 r. poz. 1800)*, w którym określono najwyższe dopuszczalne wartości wskaźników zanieczyszczeń albo minimalny procent redukcji zanieczyszczeń dla ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi z oczyszczalni ścieków w aglomeracji.

Na podstawie oceny 135 oczyszczalniach eksploatowanych w aglomeracjach ustalono, że dla 80 oczyszczalni pozwolenia wydane są na RLM oczyszczalni, a dla 55 wydane są na RLM aglomeracji. Wskazuje to, że dla 80 oczyszczalni eksploatowanych w aglomeracjach pozwolenia wodnoprawne zostały wydane niezgodnie z w/w rozporządzeniem. W związku z powyższym wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska powinni wystąpić do właściwych terenowo Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej z wnioskami o zmianę tych pozwoleń.

IV. WNIOSKI

- 1) Na koniec 2016 r. 88% RLM powstającego w aglomeracjach priorytetowych zostało doprowadzone na oczyszczalnię ścieków. W siedmiu województwach (Dolnośląskie, Lubuskie, Mazowieckie, Opolskie, Podkarpackie, Śląskie i Świętokrzyskie) wartość ta jest niższa od średniej krajowej (88%).
- 2) Tylko w trzech województwach (Dolnośląskie, Śląskie i Świętokrzyskie) wystąpiły pojedyncze przypadki gdzie poziom redukcji BZT5 był mniejszy niż minimalne wymagane przepisami UE 70%.
- 3) W skali Kraju usunięty ładunek azotu ogólnego i fosforu ogólnego wynosi odpowiednio 569915 Mg/rok i 194745 Mg/rok. Stopień redukcji obydwu tych zanieczyszczeń nie był niższy niż 80%.
- 4) W 80 oczyszczalniach dla aglomeracji obsługiwanych przez więcej niż jedną oczyszczalnię stwierdzono, że pozwoleniach wodnoprawnych nieprawidłowo określono warunki jakości dla odprowadzanych ścieków.

V. SPOSÓB WYKORZYSTANIA MATERIAŁU

Niniejsze opracowanie zostanie przekazane do Polskiego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Ministerstwa Środowiska, Ministerstwa Gospodarki Morskiej, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, do wykorzystania służbowego.

VI. WYKORZYSTANE MATERIAŁY

1. Sprawozdania wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska z wykonania ogólnokrajowego cyklu kontrolnego pt. „Ocena wykonania zadań KPOŚK przez aglomeracje ≥ 2000 RLM, na dzień 31.12.2016 r., tj po roku od upływu terminów określonych w Traktacie Akcesyjnym” – 16 sprawozdań.
2. IV Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych.